

Κριτήριο Τράπεζας Θεμάτων: 15224

Θεματική Ενότητα: «ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ μου έδωσαν ελληνική»

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η γλώσσα ως φορέας του πολιτισμού

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από την πτυχιακή εργασία της Ιωάννας Καδρέφτση με τίτλο «Γνωρίζω μέσα από το παραμύθι άλλους πολιτισμούς: Κατασκευή διαθεματικού εκπαιδευτικού υλικού για το δημοτικό σχολείο.» (Πανεπιστήμιο Δ. Μακεδονίας, Φλώρινα, 2017).

Ο πολιτισμός αποτελεί επικοινωνία, ανταλλαγή, αφομοίωση, αλληλεπίδραση. Αυτές οι έννοιες γίνονται δυνατές με ποικίλα εκφραστικά μέσα, περισσότερο, όμως, με τη γλώσσα. Πράγματι, δεν νοείται πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας, αλλά και η γλώσσα αποτελεί το κατεξοχήν πολιτιστικό στοιχείο όλων των λαών. Κάθε προσπάθεια διαχωρισμού πολιτισμού και γλώσσας, θα εκμηδενίσει την πραγματική σημασία κάποιου εκ των δύο. Επίσης, ο πολιτισμός και η γλώσσα στην πραγματικότητα αποκτώνται ταυτόχρονα και δεν νοείται εξέλιξη και εμπλουτισμός κανενός εκ των δύο, αν γίνει προσπάθεια να αποκοπεί το ένα από το άλλο. Μέσω της γλώσσας κατορθώνει κάποιος να διευρύνει τις αντιλήψεις του πάνω σε κοινωνικά ζητήματα, να διαμορφώσει αξίες και «πιστεύω» και φυσικά να γίνει δημιουργός γνώσης και φορέας της επιστήμης.

Αντίστοιχη σχέση δημιουργεί η γλώσσα και με τη σκέψη, καθώς η γλώσσα καθοδηγεί και διαμορφώνει τη σκέψη. Η γλώσσα εκφράζει το πώς βλέπουμε τον κόσμο γύρω μας. Μάλιστα, οι μελετητές διαπιστώνουν τρεις οπτικές για τον τρόπο που καταλαβαίνουμε τη σχέση της με τον πολιτισμό. Θεωρούν ότι η γλώσσα δείχνει τον πολιτισμό, τον δημιουργεί και είναι ο κύριος φορέας της. Κατασκευάζει αξίες και αντιλήψεις και ταυτόχρονα είναι το κύριο μέσο μετάδοσής τους ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και λαούς.

Η γλώσσα, ωστόσο, εκτός από φορέας και δημιουργός αξιών και πολιτισμού, είναι και κώδικας επικοινωνίας. Η έρευνα διακρίνει τρεις διαστάσεις της γλώσσας. Η πρώτη διάσταση παρουσιάζει τον πολιτισμό ως αντανάκλαση της επικοινωνίας. Στη δεύτερη

Έξυπνα και Εύκολα!

www.arnos.gr info@arnos.gr

διάσταση τονίζεται ο ρόλος της γλώσσας στην παραγωγή εικόνων στο μυαλό μας, στη διαμόρφωση υπαρκτών ή μη εικόνων, αλλά και μιας ατομικής κοσμοθεωρίας. Στην τρίτη διάσταση, η γλώσσα αναδεικνύεται ως δημιουργός κοινοτήτων με κοινή δράση και παρελθόν. Γλώσσα και πολιτισμός, ως έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες, δημιουργούν τις συνθήκες που ευνοούν μια συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία ανάπτυξης και αλλαγής, στο πλαίσιο της οποίας διευκολύνεται η επικοινωνία των ανθρώπων.

Ερωτήσεις Καθηγητή

ΘΕΜΑ Α1 (ΜΟΝΑΔΕΣ 15)

A1. α. Να εξηγήσετε με δικά σας λόγια σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων γιατί είναι σημαντική η γλώσσα ως δημιουργός αξιών και πολιτισμού **(Μονάδες 10)**

A1. β. Για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα αριθμησης της πρότασης και δίπλα την ένδειξη **Σωστό** ή **Λάθος**. [Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο]. **(Μονάδες 5)**

1. Υπάρχει πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας.
2. Με τη γλώσσα κατορθώνει διευρύνουμε τη γνώση μας για την κοινωνία.
3. Υπάρχουν δυο οπτικές για τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη σχέση της με τον πολιτισμό.
4. Η γλώσσα είναι και κώδικας επικοινωνίας.

ΘΕΜΑ Α2 (ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

A2. α. Να αναγνωρισθούν συντακτικά όλες οι προτάσεις του παρακάτω αποσπάσματος: **(Μονάδες 5)**

Θεωρούν ότι η γλώσσα δείχνει τον πολιτισμό, τον δημιουργεί και είναι ο κύριος φορέας της. Κατασκευάζει αξίες και αντιλήψεις και ταυτόχρονα είναι το κύριο μέσο μετάδοσής τους ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και λαούς.

A2. β. Να βρείτε τη δομή της τελευταίας παραγράφου του κειμένου και τον τρόπο ανάπτυξης της. (Μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Α3 (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΜΟΝΑΔΕΣ 25)

A3. Αξιοποιώντας τις θέσεις του κειμένου να γράψεις μια προφορική εισήγηση 200-250 λέξεων που απευθύνεις στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου για τη σύνδεση της γλώσσας με τον πολιτισμό. Την εισήγησή σου πρόκειται να την παρουσιάσεις στο πλαίσιο σχολικής ημερίδας με τίτλο «Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική».

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928-)

Η Γλώσσα μου

Το ποίημα του Τίτου Πατρικίου προέρχεται από τη συλλογή «Ηδονή των παρατάσεων», (εκδ. Κέδρος, 1998).

Τη γλώσσα μου δεν ήταν εύκολο να
τη φυλάξω
ανάμεσα σε γλώσσες που πήγαιναν να
την καταβροχθίσουν
όμως στη γλώσσα μου συνέχιζα πάντα
να μετράω
στη γλώσσα μου έφερνα το χρόνο στα
μέτρα του κορμιού
στη γλώσσα μου πολλαπλασίαζα την
ηδονή ως το άπειρο
μ' αυτή ξανάφερνα στο νου μου ένα
παιδί
με άσπρο σημάδι από πετριά στο κου-
ρεμένο του κεφάλι.

Έξυπνα και Εύκολα!

www.arnos.gr info@arnos.gr

Πάσχισα να μη χάσω ούτε μία της
λέξη
Γιατί σ' αυτή τη γλώσσα μου μιλούσαν
κι οι νεκροί.

Ερωτήσεις

ΘΕΜΑ Β1 (ΜΟΝΑΔΕΣ 15)

B1. Να παρουσιάσετε σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων το βασικό θέμα του ποιήματος και τους προβληματισμούς που προκαλεί. (Μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Β2 (ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

B2. α. Εξετάστε την αποτελεσματικότητα της χρήσης του α' ενικού προσώπου στο ποίημα. (Μονάδες 5)

B2. β. Να επισημάνετε την εικόνα που υπάρχει στο παραπάνω ποίημα και να εξηγήσετε τη σημασία της και τον σκοπό που επιτελεί. (Μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Β3 (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΜΟΝΑΔΕΣ 25)

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Για ποιους λόγους το ποιητικό υποκείμενο προσπαθούσε πάντα να προστατεύσει τη μητρική του γλώσσα από άλλες γλώσσες «που πήγαιναν να την καταβροχθίσουν»; Με ποιους τρόπους θεωρείς ότι οι νεότερες γενιές μπορούν να προστατεύσουν τη γλωσσική τους κληρονομιά;

ή

2. Στο προσωπικό σου ιστολόγιο δημοσιεύεις ένα κείμενο με τίτλο «Η γλώσσα αποτυπώνει τον ψυχισμό μας». Να καταγράψεις σ' αυτό προσωπικές εμπειρίες (αναμνήσεις από την παιδική σου ηλικία, στιγμιότυπα, παιχνίδια, τραγούδια, δράσεις) που αναδεικνύουν τη σημασία της γλώσσας στη ζωή σου.

Έξυπνα και Εύκολα!

www.arnos.gr info@arnos.gr

